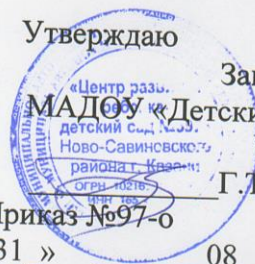

Муниципальное автономное дошкольное
образовательное учреждение «Детский сад № 397»
Ново-Савиновского района г. Казани

Принято
Педагогическим советом
МАДОУ «Детский сад №397»
Протокол №1

«_31_» _____08_2021г.

Утверждаю

Заведующий
МАДОУ «Детский сад №397»

Г.Т. Бурганова

Приказ №97-0

«_31_» _____08_2021г.

**Рабочая программа воспитателя
по обучению татарскому (родному) языку**

на 2021 – 2022 учебный год

Воспитатель по обучению детей татарскому языку:
Тагирова Л.Т.

г.Казань
2021г.

Эчтәлек:

Кереш сүз

1	Максатчан бүлек.	
1.1	Аңлатма язуы.	
1.1.1	Программаның максаты һәм бурычлары.	
1.1.2	Программаны формалаштыруда принциплар.	
1.2	Көтелгән нәтижәләр.	
1.3	Программа буенча белем бирү дәрәжәсен билгеләү.	
2	Эчтәлекле бүлек.	
2.1.1	Балага үсеш юнәлешләре буенча белем бирү (биш белем өлкәсендә).	
2.1.2	Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр, формалар, алымнар, методлар һәм чаралар.	
2.2	Бәйрәмнәр һәм күңел ачу чаралары.	
2.3	Балалар белән үзара бәйләнеш.	
2.4	Балалар бакчасында тәрбияләнүче балаларның гаиләләре белән үзара бәйләнеш.	
3	Оештыру бүлеге.	
3.1	Баланың үсешен тәэмин итү өчен психологик-педагогик шартлар тудыру.	
3.2	Татар теле кабинетында предметлы-үстерелешле мохит тудыру.	
3.3	Программаны тормышка ашыруда кадрлар белән тәэмин итү.	
3.4	Материаль-техник тәэмин итү.	
3.5	Программаны тормышка ашыруда финанс шартлары.	
3.6	Белем бирү эшчәнлеген планлаштыру.	
3.7	Белем бирү эшчәнлекләре чөлтәре һәм тәрбияченең эш көне бүленеше.	
3.8	Тәрбияченең эш көне бүленеше. Циклограмма.	
3.9	Норматив һәм норматив-методик документлар.	
3.10	Кулланылган әдәбият	

Кереш сүз

“Россия Федерациясендә белем бирү турында” федераль закон - 29.12.2012 N 273-ФЗ (07.05.2013 үзгәртүләр кертеләп, 19.05.2013 гамәлгә кергән). “Татарстан Республикасы халыклары телләре турында” Татарстан Республикасы Законнда һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасында мәктәпкәчә милли белем бирү өчен кирәкле шартлар булдыру каралган. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән кабул ителгән 2010–2015 елларда мәгарифне үстерү стратегиясендә (30.12.2010, №1174) мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен рус телле балаларны татарчага өйрәтү программасы, укыту-методик комплектары (УМК) төзелде.

Мәктәпкәчә яшьтәге балалар эмоциональ, хәрәкәтчән, тиз арыйлар. Бала материалны үзгәчә өчен кызык булса гына, үзенең шәхси ихтияжларына туры килсә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти, фантастик сюжетлар, кызыклы геройлар белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәмин итә. Материалны кат-кат кабатлап, ятлап өйрәнүгә караганда, аралашу ситуацияләрендә сөйләм бурычына тәңгәл килгән лексик–грамматик материалны балаларның мөстәкыйль комбинацияләп сөйләшүе – тел өйрәнү өчен күп мәртәбә нәтижелерәк алым. Димәк, эчтәлектә аралашу ситуацияләре һәм ситуатив күнегүләр системасы булу мәжбүр. Телне аралашу ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен шундук тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм тел өйрәнү процессының мотивлашкан булуын тәмин ителә. Икенче телне өйрәнү вакытында бала, ихтиярсыз рәвештә, лингвистик материалны ана теле күренешләре белән чагыштыра. Бу – телне үзләштерү процессын жинеләйтә. Димәк, һәр шөгыйльгә программа материалын сайлаганда, балаларның ана теле буенча белемнәр системасын исәпкә алу зарур. Шөгыйльләрдә ситуатив күнегүләрнең рус һәм татар телендә бирелүе балаларның белем сыйфатын күтәрүгә зур этәргеч булып тора. Комплектарның төп максаты - балаларны аралашуга өйрәтү. Баланың сөйләм эшчәнлеген төрләр буенча түбәндәгеләк белемнәргә ия булуы күздә тотыла: өйрәнелгән эчтәлек нигезендә әңгәмәдәшең белән контакт урнаштыра, сорау куя, җавап бирә, кире кага, раслый белү; программада күрсәтелгән темалар буенча тәрбиячеләргә сорауларына җавап һәм сораулар куя белү; бирелгән үрнәк диалоглар буенча охшаш диалоглар төзү, әңгәмәдә катнаша алу; терек схемалар кулланып, ситуация буенча әңгәмә кора белү.

1. Максатчан бүлек

1.1 Аңлатма язуы

Балалар бакчасында татар теленә өйрәтү программасы (алга таба Программа) “Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына Федераль дәүләт стандартлары”на (РФ Мәгариф һәм фән министрлыгының 23.11.2009 елда 655 нче карары нигезендә расланган) нигезләнеп төзелде. Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларның татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләренә эчтәлеген чагылдыра. Программа тәлап иткән барлык метод алымнар балаларны татар телен аралашу чарасы буларак кулланырга эзерләүгә юнәлдерелә.

“Татарстан Республикасы халыклары телләре турында” Татарстан Республикасы Законнда һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасында мәктәпкәчә милли белем бирү өчен кирәкле шартлар булдыру каралган. 2010-2015 елларга мәгариф системасын үстерү стратегиясендә балалар бакчаларында балаларга татар телен өйрәтү, сөйләм үстерү юнәлешен тормышка ашыру максаты куелган. Мәктәпкәчә учреждениеләр, мәгариф системасының беренче баскычы буларак, нәниләргә татар теленә өйрәтүдә башлангыч роль уйный.

“Татарча сөйләшәбез” дип аталган методик комплект балалар бакчасында эшләүче тәрбиячеләргә кулланма буларак тәкъдим ителә. Комплектка, балаларның яшь үзгәчәлекләренә карап, методик кулланма, күрсәтмә һәм таратма эсбаплар, аудио һәм видеоматериаллар, балалар өчен эш дәфтәрләре туплап бирелгән. Методик комплеклар өч яшь төркеме (уртанчылар, зурлар, мәктәпкә эзерлек төркемнәре) өчен эзерләнгән, һәм аларның барысы да “Татарча

сөйләшәбез” дип исемләнә. Бүгенге социолингвистик ситуациядә һәм гомуми белем бирүнең федераль дәрәжә стандартлары тормышка ашу кысаларында рус телле балаларны татарча сөйләшәргә өйрәтү буенча яңа укыту-методик кулланмалар эшләү зарурлығы килеп басты. Билгеле булганча, телгә өйрәтүнең максаты жәмгыять тарафыннан куелган социаль заказ белән билгеләнә. Татарстан Республикасының белем бирү системасына куйган төп бурычы – ижади фикерләүче, инициативалы, ижтимагый тормышта актив катнашучы, белемле, ике дәрәжә һәм чит телләрдә дә иркен сөйләшеп аралашучы шәхес тәрбияләү. Рус телле балаларга татар теле өйрәтү максаты киңкырлы һәм ул берничә аспекттан тора: танып белү, үстерү, тәрбия, белем бирү.

Балаларның татар теле буенча лексик, грамматик күнекмәләре филологик белемнәр суммасы дәрәжәсендә генә калмыйча, ә сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләрендә дә аралашуда кулланырлык дәрәжәгә житүе зарур. Ягъни, балалар, нинди дә булса сүзгә, я грамматик категориягә тану, аеру, аңлау, тәржемә итү дәрәжәсендә генә түгел, аларны аралашу максатында мөстәкыйль кулланырлык дәрәжәдә өйрәнергә тиешләр. Шуңа вакытта гына татар телен дәрәжәдә теле буларак өйрәнү бурычы үтәлә.

Рус телле балаларны татар теленә өйрәтү буенча эш программасы өч бүлектән тора: максатчан бүлек, эчтәлекле бүлек, оештыру бүлеге. Программа мөктәпкәчә яшәтгә баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якин килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына (Л.С.Выготский, П.Я.Гальперин, В.В.Давыдов, Лисина, В.Н.Мещерякова) чагылыш тапкан фәнни тикшеренүләргә, гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мөктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив хокукый актлар, нигезләнмәләренә көйләнгән. Мөктәпкәчә яшәтгә балаларга татар телен өйрәтү аларның билгеле бер күләмдә сүз байлыгын булдырудан, аралашудан башлана. Өйрәнелә торган материаллар – күрсәтмә эсбаплар, техник чаралар, мультфильмнар, тәржемә яки төрле хәрәкәтләр ярдәмендә аңлатыла. Пиктограммалар, терек схемалар куллану уңышлы нәтижеләр бирә. Балалар тормышында уен зур урын тоталар. Шуңа күрә программада балаларның татар теле дәрәжәләрендә алган белем һәм күнекмәләрен ныгыту өчен күп төрле уеннар (сүзле, дидактик, сюжетлы, рольле, хәрәкәтле) тәкъдим ителә. Балаларның татар телендә сөйләшү күнекмәләре башка дәрәжәләрдә дә, режим процессларында, экскурсияләр вакытында, бәйрәм иртәләрендә, спектакльләр караганда, музыка тынлаганда, төрле уеннар уйнаганда ныгыта барыла. Мөктәпкәчә яшәтгә балаларны татарчага өйрәтү уртанчылар төркемендә “Минем өем”, зурлар төркемендә “Уйный-уйный үсәбез”, мөктәпкә хәзерлек төркемендә “Без инде хәзер зурлар, мөктәпкә илтә юллар” проектына нигезләнәп алып барыла.

1.1.1 Программаның максаты һәм бурычлары:

“Минем өем” проекты (4-5 яшь) өчен:

Максат: Татар теленә кызыксыну уяту, аралашу телгә тудыру.

Бурычлар:

1. Сүз байлыгы булдыру, сөйләмдә активлаштыру.
2. Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зифен үстерү.
3. Бер – беренче тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

“Уйный – уйный үсәбез” проекты (5-6 яшь) өчен:

Максат: Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.

Бурычлар:

1. Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру.
2. Гади сорауларны аңлап жавап бирү, мөрәжәгать итә белү, көндәлек яшәештә аралашу.
3. Өдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

“Без инде хәзер зурлар, мөктәпкә илтә юллар” проекты (6-7 яшь):

Максат: Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, жәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләрен төрле ситуацияләрдә кулланышка керту.

Бурычлар:

1. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.
2. Мөстәкыйль фикер йөртергә, жавап бирергә күнектерү, балада үзенә сөйләмә белән

кызыксыну һәм сизгерлек уяту.

3. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәжәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү.

Моннан тыш, балаларны татар балалар әдәбияты һәм халык авыз иҗаты, татар халкының тарихы, горөф-гадәтләре белән таныштыру, мәдәнияты турында төшенчә бирү бурычы да куела.

1.1.2 Программаны формалаштыруда принциплар:

Коммуникативлылык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга әзерләүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү.

Интеграция һәм дифференциация принцибы – һәр сөйләм төренең үз үзенчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзенчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү;

Күрсәтмәлек принцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйләп рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүнең төп чарасы булып торган уен аша үткәрү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Барлык белем бирү өлкәләрен берләштерү (интегральләштерү) принцибы: социаль-коммуникатив, танып-белү, сөйләм үстерү, ижади сәнгать, физик үсеш.

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тоту;

Белем бирүне комплекслы-тематик принципка корып оештыру;

Белем бирү эшчәнлегенә мотивлашкан булу принцибы - бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтияжларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Белем бирү эшчәнлегенә дидактик принцибы - гадидән катлаулыга таба бару.

Индивидуальләштерү принцибы - тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тоту. Балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алу.

Һәр яшь төркемендә атнага өчәр режим моментлары оештырыла. Уртанчылар төркемендә 20 минут, зурлар төркемендә 25 минут, мәктәпкә хәзерлек төркемендә 30 минут дәвам итә. Режим моментларында укыту процессы уен рәвешендә бара, диалоглар төзү, яңа сүзләр белән танышу. Ул кабатлау, үткәннәрне ныгыту, төрле уеннар, яисә мультфильм карау рәвешендә узарга мөмкин. 3 нче белем бирү эшчәнлегенә режим моментларында да оештырылырга мөмкин. Темалар бер-берсенә бәйләнешле итеп, балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып сайланган. Белем бирү эшчәнлекләренә темасы катлауландырылып, кабатлана бара, алар баланың сөйләм телен камилләштерү максатын күздә тотып төзелгән. Һәр теманы йомгаклау өчен, гомумиләштерү эшчәнлегенә буларак, анимацион күренешләр дә эшләнгән. Телгә өйрәтүнең төп формасы һәм чарасы булып белем бирү эшчәнлегенә алына. Ул системалы рәвештә план буенча үткәрелә, Планга индивидуаль эш тә кертелә. Өйрәнелгән сүзләр, сүзтәзмәләр, диалоглар эшчәнлектән тыш уен вакытларында активлаштырыла һәм ныгытыла, көндәлек аралашуда кулланыла. Яңа сүзләрне, сүзтәзмәләрне, ситуацияләренә балалар аңламаган очракта, тәрбияче рус телендә сөйли. Пиктограммалар мәктәпкә әзерлек төркемендә, яңа сүзләр (фигульләр) белән беренче тапкыр таныштырганда гына кулланыла. Балаларга темадан тыш артык сүзләр, уеннар, жырлар, шигырьләр төп программаны үзләштергән очракта бирелә. Бала татар телендә сүзгә дәрәжә эйтмәгән очракта, тәрбияче баланы тыңлап сүзгә дәрәжә үрнәген бирә. Балалардан авазларның дәрәжә эйтелешен катгый таләп итмәскә кирәк. Тәрбияче сөйләмдә акцент, жирле диалект, аваз кимчелекләре булмаска тиеш. Тәрбияче сүзлек белән эшләгәндә татар һәм рус телләре өчен уртак сүзләргә таяна ала. Тәрбияче үзенең эшенә ижади якын килергә, төрле алымнар, чаралар эзләп, аларны кулланарга тиеш. Укыту-методик комплекты кысаларында, лексик минимумны үзләштергән очракта, эшчәнлектә планлаштырылган уеннарның эчтәлеген үзгәртү, яңа алымнар кергү, баету хуплана. Төркемнәрдә балаларның һәм тәрбиячеләрнең татар телендә аралашулары һәрдаим булырга тиеш. Эшчәнлектә өйрәнелгән тел материалы, режим

моментларында, уен эшчәнлеге аша (ситуатив күнегүләр, сюжетлы-рольле уеннар, үстерелешле диалоглар, сәхнэләштерү һ. б.) ныгытыла. Рус телле балаларны татарча сөйләшүгә өйрәткәндә балалар бакчасы коллективы һәм эти-эниләрнең бердәм позициядә булуы унай нәтижә бирә.

1.2 Көтелгән нәтижәләр

Уртанчылар төркеме балалары барлыгы 62 сүз үзләштерә. Актив сүзләр: эти, эни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, эби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 сүз). Пассив сүзләр: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз). Уртанчылар төркемендә балалар үзлектән сорау куймыйлар, сорауларны тәрбияче бирә, бары Хәлләр ничек? Дигән сорауны гына бирәләр, ел ахырында алар бер-берсен сыйлый белергә тиешләр. Зурлар төркеме балалары барлыгы 45 сүз үзләштерә, уртанчылар төркемендә өйрәнгән сүзләр ныгытыла. Актив сүзләр: кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, жиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинка, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз). Пассив сүзләр: бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар? күп (7 сүз). Барлыгы: 107 сүз. 2 нче уку елы ахырына балалар түбәндәге белемнәрне үзләштерергә тиешләр: Бу кем? Бу нәрсә? Нинди? Ничә? сорауларына өстәп, Кем анда? Кем юк? Син кем? Нәрсә кирәк? Нәрсә бар? сорауларына аңлап җавап бирергә; раслаучы сүзләрне: әйе, бар, инкарь итүче: юк аңлап куллана белергә; тәрбияче кушкан биремнәрне аңлап үтәргә (мә, бир, ал, утыр, сана, аша, эч, сал, ки, йокла, җырла); матур итеп исәнләшә, сабулласа, рәхмәт әйтә белергә; балалар үзләре сорау куярга, гади диалогларда үзләрен ышанычлы сизеп сөйләшә белергә; төп хәрәкәтләрне белдерүче фигураларны аңлай һәм куллана белергә тиешләр (сикерә, уйный, җырлый, юа, ашый, эчә, ярата, кия, сала, утыра); әйберләрнең билгесен белдерә торган сүзләрне белергә: төсләр: кызыл, сары, яшел, зәңгәр; тәм: тәмле, баллы; зурлык: зур, кечкенә, күп, аз; билге: матур, чиста, пычрак, әйбәт; унга кадәр саны белергә; предметның урынын күрсәтергә: караватта, өстәлдә, урындыкта; грамматик конструкцияләр, гади жөмлеләр төзүгә; дүртүллекләрне, җырларның сүзләрен яттан өйрәнергә, сәхнэләштерүдә катнашырга. Мәктәпкә хәзерлек төркеме балалары ел дәвамында 60 сүз үзләштерә. Шуның өстенә алар уртанчылар, зурлар төркемендә өйрәнгән сүзләргә таянып аралашалар (62+45 сүз). Мәктәпкә киткәндә балалар барлыгы 167 сүз үзләштерергә тиеш. Актив сүзләр: син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклай, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?, сикер, сикерәм, сикерә, йөгәрә, төлке, йөгәр, йөгәрәм, чәк-чәк, өпчөмәк, яшь, бүре, керпе, тавык, этәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, җырла, җырлайм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр, нәрсә яратасың?(пассив сүз). Мәктәпкә хәзерлек төркеме балалары Хәлләр ничек? Нинди? Ничә? Нәрсә кирәк? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? сорауларын бер-берсенә һәм зурларга бирә белергә һәм аларга җавап бирергә; “Кибет”, “Командир”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Телефоннан сөйләшәбез” кебек уеннарны мөстәкыйль рәвештә оештырырга һәм уйнарга, аралашырга тиеш.

1.3 Программа буенча белем бирү дәрәжәсен билгеләү

Сөйләм үсеше мониторингы уку елы башында һәм уку елы ахырында күзәтүләр рәвешендә үткәрелә. Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен уку елы башында (октябрь ае) һәм уку елы ахырында (апрель аенда) тикшерелә. Уртанчылар төркеме балалары белән тикшерү уку елы ахырында үткәрелә. Уку елы уртасында тематик тикшерү (декабрь, январь) үткәргә мөмкин. Тикшерүне һәр бала белән аерым, 1–2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлеге булганда барлык балалар белән бергә дә үткәргә була. Тикшерү вакыты 10-15 минутан артмаска тиеш. Биремнәр балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы булырга тиеш. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә. Тикшерүче балаларның җавабын тыңлаганда елмаеп, кирәк булса җавапны дөресләп, бала әйтә алмаганда булышырга тиеш. Тикшерү барышында яңа материал бирелми. Тикшерүне эш дәфтәрләре, таратма, күрсәтмә рәсемнәр, интерактив тактада, проекцион техника экранында уеннар кулланып үткәргә дә була.

Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәлелек алдан эзерләнеп куелган булырга тиеш. Тикшерүче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Тикшерү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп, гомуми нәтижә ясала.

Уртанчылар төркеме балаларының «Минем өем» проекты буынча татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү:

Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм		
«Минем өем» проекты буенча өйрәнгән лексика-ны сөйләмдә кулланы. (Өйрәнгән темалар буенча 4-5 рәсем күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр кулланы (исәнме, сау бул, рәхмәт).	Боерыкны анлау, кулланы белү (кил, утыр, сикер, аша, эч)	Тирә-юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләргә аң-лап сөйләмдә кулланы.	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкар, итү, раслау).

Зурлар төркеме балаларының « Уйный – уйный үсәбез» проекты буынча татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү:

Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм		
«Уйный-уйный үсәбез» проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә кулланы. (Өй-рәнгән темалар буенча 4-5 рәсем күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла.)	Ягымлы сүзләр кулланы (исәнме, сау бул рәхмәт, исәнмесез, сау булыгыз.)	Боерыкны аңлау (кил, утыр, сикер ю, аша, эч, ки, сал)	Уен ситуациялардә. Үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү инкар, итү раслау.)

Мәктәпкә хәзерлек төркеме балаларының “Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтү юллар” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү:

Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм		
Өйрәнгән лексиканы сөйләмдә кулланы (өйрәнгән темалар буенча 5-6 рәсем яисә предмет күрсәтелә, бала татарча исемнәрен әйтә белергә тиеш)	Ягымлы сүзләр кулланы (исәнме, саубул, рәхмәт, исәнммесез, сау булыгыз, зур рәхмәт, хәерле көн, хәлләр ничек? әйбәт)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, уйна, ки, сал, эч, бие, жырла, йөгәр, йокла)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк?, Нинди?, Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Кая барасың?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкар, итү, раслау)

Нәтижәләргә билгеләү

Югары дәрәжә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, сорауларга җавап бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәжә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, аралашуда бик актив түгел.

Уртачадан түбән дәрәжә
1 дән 2 гә кадәр

Аңлый, русча җавап бирә.

2. Эчтәлекле бүлек

Балага үсеш юнәлешләре буенча белем бирү (биш белем өлкәсендә)

Социаль-коммуникатив үсеш. Балаларның социаль характердагы беренче күзаллауларын булдыру һәм балаларны социаль мөнәсәбәтләр системасына керту; хезмәткә уңай мөнәсәбәт формалаштыру; үз тормышыңның куркынычсызлыгы нигезләрен һәм экологик аң (эйләнә – тирә дөнъя куркынычсызлыгы) алшартларын формалаштыру максатларын тормышка ашыра. Балаларның Татарстан Республикасы, анда яшәүче халыклар, аларның хезмәте һәм профессияләре, туган як табигате турында белемнәрен уен эшчәнлегә вакытында тирәнәйтү. Балаларда патриотизм хисләре; үзен туган шәһәре (авылы), республикасы, иленең гражданы итеп тану; шәһәр, республика, ил символикасына (флаг, герб, гимнга) хөрмәт белән карауны һәм горурлану хисе тәрбияләү. Иҗтимагый чыгышы, расасы, теле, дине, женесе һәм яшенә карамыйча, янәшәдә яшәүчеләргә (балаларга, өлкәннәргә) уңай мөнәсәбәт, түземлек (толерантлык); башка кешеләренә хисләре, фикерләре, теләкләренә, карашларына хөрмәт тәрбияләү, үзенә башкалар фикере белән риза булмавын дәлилли яисә үз позициясен яклый белергә өйрәтү. Башка ил, этнос халыклары белән позитив аралашуның, хезмәттәшлек итүнең мәгънәсен аңлату. Якындагы социумда үз урыны, теге яки бу төркемдәге кешеләргә нинди мөнәсәбәттә булуы (балалар бакчасындагы төркем яисә бию түгәрәге эгъзасы, спорт мәктәбе укучысы, булачак гимназист һ. б.) турында күзаллаулар формалаштыру. Гаилә тарихына (карт бабай, бабай, карт әби, әби) карата кызыксыну тәрбияләү. Гаилә белән горурлану хисләре, гаилә эгъзаларының уңышларына сөенү, бүләкләрен игътибарсыз калдырмау күнекмәләре тәрбияләү. Идел бие халыкларының әдәби әсәрләре, нәфис һәм мультипликацион фильмнары, эйләнә-тирәдәге тормыш турындагы күзаллауларын сюжетлы-рольле һәм режиссёрлык уеннарында ижади куллануларына булышлык итү. Балаларның сәхнәләштерү һәм кую өчен Идел бие халыкларының әкиятләрен, шигырьләрен, җырларын, биюләрен мөстәкыйль сайлап алуларын хуплау; куелачак спектакльгә кирәкле атрибутлар һәм декорацияләр әзерләргә, үзара вазифаларны билгеләргә һәм рольләр бүлешергә булышу. Театральләшкән эшчәнлектә театрның төрле төрләрен (бибабо, бармак, курчак, рәсемнәр һ. б. театрлар) куллану. Сәхнә сәнгәтенә карата кызыксыну үстерү. Коллективта сүзле уеннар уйнарга омытылышларын хуплау. Идел бие халыклары уеннарын уйнау тәҗрибәсен баету.

Танып-белү үсеше. Балаларда танып белү ихтыяжларын һәм акылны үстерү; Татарстан Республиканың төп символикасы, географик урыны, анда яшәүче халыкларның традицияләре, горәф–гадәтләре, йолалары белән таныштыру; туган як табигате турындагы белемнәрен киңәйтү, туган якта ешрак очрый торган үсемлек һәм хайваннарга карата кызыксынуны үстерү максатларын тормышка ашыра. Туган як тарихы, мәданияты, сынлы сәнгәт, туган якның табигате белән таныштыру исәбенә балаларның күзаллауларын киңәйтү. Туган як табигате, климаты, кешеләренә тормышы белән таныштыруны дәвам итү. Үз шәһәренә (авылының) истәлекле урыннары, халык һөнәрләре, милли кухня, Татарстан Республикасы халыкларының тел культурасы белән таныштыру. Картада туган шәһәр, республикасын, башкаланы, Татарстандагы эре шәһәрләргә (Әлмәт, Яр Чаллы, Түбән Кама, Бөгелмә, Яшел Үзән һ. б. ны) күрсәтә һәм атый белергә өйрәтү. Борынгы шәһәрләр (Биләр, Болгар), аларның тарихы, культурасы, көнкүреше белән таныштыру. Авыл һәм шәһәр кешеләренә көнкүрешен чагыштырырга өйрәтү. Татар һәм рус халкының яши торган өе, йорт кирәк-яраклары, өс киёмнәре үзенчәлекләренә игътибар итү. Туган шәһәрәндә бара торган позитив үзгәрешләргә (балалар бакчалары, спорт комплекслары, театрлар һ. б. төзелү) күрә белергә өйрәтү. Казанның эре промышленность һәм сәүдә үзәге булуы, татар халкының элек-электән игенчелек, терлекчелек, күн эшкәртү, сәүдә белән шөгыйльләнгән турында балаларга сөйләү. Туган шәһәренә, башка шәһәрләргә символикасын өйрәнүне дәвам итү, үз халкының бер өлеше булуын аңлай белергә ярдәм итү. Милли һәм дөнъя культураларының үткәнә һәм бүгенгә сәнә балаларны якынайту. Музыка һәм театр сәнгәтенә күренекле шәхесләре, аларның тормыш һәм иҗат юллары белән таныштыру (композиторлар: С. Садыкова, С. Сәйдәшев, Ф. Яруллин һ. б., җырчылар: Ф. Шаляпин, И. Шакиров, Р. Ибраһимов һ. б., театр режиссёрлары: М. Сәлимжанов, К. Тинчурин һ. б., В. Качалов, Г. Камал исемендәге театр

актёрлары һ. б.). Аларның тормышларына һәм эшчәнлекләренә кызыксыну уяту. Күренекле фән эшлеклеләренә тормышы һәм эшчәнлекләре белән таныштыру (Н. И. Лобачевский, К. Ф. Фукс, И. М. Симонов, Н. Н. Зинин, А. М. Бутлеров, А. Е. Арбузов һ. б.). Балаларның танып белүгә карата кызыксынуларын канәгатьләндерү, Казан (Идел буе) федераль университеты укытучылары һәм аны тәмамлаучылар турында мәгълүмат бирү. Милләтебез каһарманнарының Бөек Ватан сугышында күрсәткән батырлыклары турында сөйләү (М. Жәлил, Г. Гафиятуллин, М. П. Девятаев, П. М. Гаврилов, Н. Г. Столяров һ. б.). Эти-әниләрне балаларга әби һәм бабаларының сугышта алган бүләкләре турында сөйләргә жәлеп итү. Ватанны саклаучыларга карата хөрмәт хисләре тәрбияләү (һәйкәлләр,obeliskларга чәчәкләр кую һ. б.). Табигатьне саклау буенча балаларның белемнәрен тирәнәйтү. Туган якның тере һәм тере булмаган табигатенә сакчыл караш тәрбияләү, табигатькә катнашуыңнан соң туган уңай һәм тискәре нәтижеләрне алдан күрә белергә өйрәтү, табигатьнең ресурсларына сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү, аны рациональ файдалану күнекмәләре формалаштыру. Үсемлек һәм жыләкләрне жыю кагыйдәләре белән таныштыру. Дәүләт тыюлыклары, анда яшәүче тереклек ияләре, Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән үсемлек (флора) һәм хайваннар (фауна) төрләре белән таныштыруны дәвам итү. Хайваннар һәм үсемлекләр дөньясында сирәк очрый торган төрләргә сакчыл караш кирәклеген балаларның аңнарына житкерү. Татарстанның елга, күлләрендә яшәүче тереклек ияләре белән таныштыру. Кеше тормышында чишмә, елгаларның тоткан урыны, әһәмияте турында сөйләү. Республика сулыкларын чиста тотарга теләк уяту. Туган як табигатенең матурлыгына, андагы форма, ис, төс муллыгына игътибар итү. Табигатьтәге үзгәрешләрен күрә белергә өйрәтү.

Сөйләм үсеше. Әйләнә–тирәдәге кешеләрнең үзара мөгамәләсенең конструктив ысул һәм чараларын үزلәштерү; балада китап укуда кызыксыну һәм ихтыяж формалаштыру максатларын тормышка ашыра. Балаларны матур әдәбият эсәрләре, халык әкиятләре, фольклоры белән таныштыру. Татар теленә карата тотрыклы кызыксыну үстерү. Мәгълүмати аралашу технологияләре, аудио- һәм видеоязмалар, уку-укыту методик комплекслары ярдәмендә предметны, аның билгесен, хәрәкәтен белдерүче сүзләренә актив кулланышка кергү, гади аралашу өчен кирәк булган сөйләм берәмлекләре байлыгы булдыру. Балаларның сүз байлыгын арттыру. Төзелеше ягыннан катлаулы булмаган хикәя һәм сорау жөмлөләр төзү күнекмәләрен ныгыту. Үзе турында, бер кеше гамәлләрен сурәтлэгән ситуатив картиналар сериясе буенча, сюжетлы рәсемнәр, үз күзәтүләреннән чыгып, зур булмаган (3–5 жөмлөлә) хикәяләр төзи белергә өйрәтү. Балаларның төрле эшчәнлек вакытында татар халык фольклор эсәрләрен, еш кулланыла торган сүзләр һәм әйтемләрне файдалануга омтылышларын хуплау. Татар телендә сөйләүче әңгәмәдәшенең сөйләмен тыңлый белүне формалаштыру, нәрсә турында сөйләгәннен аңларга тырышу, телне аз белүенә карамастан, аның белән әңгәмәгә кереп, аралашырга омтылышын хуплау. Балаларны татар телен киләчәктә (башлангыч мәктәптә) тагын да аңлабрак, төшенеп өйрәнергә әзерләү.

Нәфис-нәфасәти үсеш. Балаларда әйләнә–тирәдәге матурлыкка кызыксыну уятуны һәм үзләрен күрсәтү ихтыяжларын канәгатьләндерүне; балаларның музыкальлекләрен, музыканы, матур әдәбият, фольклор эсәрләрен хис-тойгы белән кабул итү сәләтләрен үстерү максатларын тормышка ашыра. Балаларны татар халкының сәнгате (музыка, бию, рәсем сәнгате, матур әдәбият эсәрләре), анда яшәүче атаклы кешеләр белән таныштырып, аларда әхлакый-патриотик хисләр тәрбияләү. Милләтебезнең дини йолалары, халык авыз ижаты, сынлы сәнгате һәм архитектурасы, музыка сәнгате белән таныштыру балаларда Туган илне ярату хисе тәрбияләргә булыша. Милли орнамент элементлары белән таныштыруны дәвам итү. Балалар белән «яшәү агачы» образын карау. Балаларның игътибарын композициянең үзенчәлегенә (симметриясез), шул ук вакытта төрле төсләр файдаланылган чәчәк бәйләменә юнәлдерү. Төрле материаллар кулланырга, реаль һәм әкияти образларны (Идел буе халыклары әкиятләрендәге геройларны да кертеп) сурәтләнүнең төрле ысулларын берләштерергә мөмкинлекләр бирү. Республика тормышында булган истәлекле вакыйгаларны рәсемнәрдә чагылдыра белүләрен хуплау. Балаларның эшләрен бергәләп карау, нәрсә ясаганнары турында сөйли белергә өйрәтү. Балаларга эшләренә тематикасын киңәйтүгә булышлык итү. Актүбә һәм Шәмәрдән уенчыкларын натурадан карап әвәли һәм аларның характерлы үзенчәлекләрен бирә белергә өйрәтү. Ике-өч фигурадан торган скульптура төркемнәрен катлаулы булмаган сюжетларга («Сабантуйда», «Чэй эчкәндә», «Ат чабышлары» һ. б.га) берләштерү. Идел буе халыкларының әдәби эсәрләре геройларын күзаллау юлы белән әвәли

белү күнекмәләрен формалаштыру. Туган шәһәре (авылы) тормышындагы вакыйгаларны чагылдыручы сюжетларны мөстәкыйль сайлай белүләрен активлаштыру. Башка белем бирү өлкәләренең эчтәлегә белән ярак-лаштырып, балалар эшләренең тематикасын киңәйтү. Балаларны Г. Тукай әсәрләре һәм аның ижатын чагылдыручы сәнгать төрләре (Ф. Яруллинның «Шүрәле», Ә. Бәшировның «Су анасы» балетлары, Н. Жигановның «Кырлай» симфониясе, Б. Урманче, И. Казаков, Б. Әлменов, Ф. Әминов һ. б. ның сынлы һәм рәсем сәнгатьләре әсәрләре) белән таныштыруны дәвам итү. Сәнгатькә карата уңай караш формалаштыру. «Казан» милли-мәдәни үзәгенең милли-мәдәният музееда булу, анда борынгыдан сакланып калган өй кирәк-яраклары: көмеш поднослар, савыт-саба, бизәк төшерелгән бакыр кувшиннар, комганнар, йорт хайваннары фигуралары формасындагы бронза йозаклар; жәмәгать биналарының интерьерларын һәм экстерьерларын бизәүче декоратив композицияләр белән таныштыру. Борынгы бизәнү әйберләрен: йөзекләр, алкалар, беләзекләр, чулпылар, яка чылбырлары, хәситәләр һ. б.ны карау. Хәзерге заман рәссам-ювелирларның (И. Фазылжанов, С. В. Ковалевская, В. О. Ковалевский һ. б.ның) иҗатлары белән таныштыру. Балаларның игътибарын бизәнү әйберләренең милли үзенчәлекләренә юнәлдү. Татар халкының үзенчәлекле сәнгати һөнәре булган укабелән чигү турында сөйләү. Чигелгән түбәтәйләр, хатынкызының бәрхет аяк киеме, күкрәкчәләр, калфаклар һ. б.ны карау. Бигрәк тә популяр булган композицияләргә – «алтын каурий», чәчәк бәйләмә, кошлар, бодай башагы, йолдызлар һәм ярымай мотивларына һ. б.га игътибар итү. Туган шәһәр (авыл) архитектурасы – мәчет һәм храм архитектуралары (Кол Шәриф мәчете, Раифадагы Богородицкий ир-атлар монастыре) белән таныштыру эшен дәвам итү. Балаларны татар халкының музыка культурасына яқынайту. Татар композиторларының музыкаль әсәрләрен тыңлау. Татарстан Республикасы, Россия Федерациясенең Дәүләт гимннары белән таныштыру. Горурлык хисләре тәрбияләү.

Физик үсеш. Балаларның сәламәтлеген саклау, аларда сәламәтлек культурасы нигезләрен формалаштыру; физик культура эшчәнлегенә кызыксыну һәм аңлы караш, гармонияле физик үсеш формалаштыру максатларын тормышка ашыра. Татар халык хәрәкәтле уеннарын, физминуткалар кулланып балаларның хәрәкәт активлыгын үстерү, татар халык бәйрәмнәре, халык уеннары аша балаларның физик үсешен камилләштерү. Чәй янына бирелә торган милли камыр ризыклары: гөбәдия (дөгә, йөзем һәм йомырка белән), кабартма, бавырсак, талкыш-кәләвә, чәкчәк, кош теле белән таныштыру. Балаларга республикадан читтә дә танылган дәвалану-ял итү урыннары һәм санаторийлар («Васильево», «Сосновый бор» («Нарат урманы»), «Крутушка», «Бакирово», «Санта» һ. б.) белән танышу мөмкинлегә бирү. Хәрәкәтле халык уеннарын үзгәртеп төрләндерү күнекмәләре бирү. Милли уен-ярышларда («Таяк тартыш», «Аркан тартыш», «Капчык белән сугыш» һ. б.да) катнашасы килү теләгә уяту. Кеше тормышында спортның әһәмияте турында күзаллау формалаштыру. Милли спорт төре – көрәш белән таныштыру. Спорт өлкәсендәге билгеле уңыш-казанышлар белән таныштыру. Идел буе халыкларының төрле эчтәлекле уеннарын мөстәкыйль эшчәнлек вакытларында файдалана белү күнекмәләрен ныгыту. Хәрәкәтле уеннарда балаларда көч, житезлек, кыюлык, тәвәккәллек, түземлек кебек сыйфатлар тәрбияләү. Уен нәтижәсен гадел бәяли белүләрен хуплау. Халык уеннары белән кызыксынуларын үстерү.

2.1.2 Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр, формалар, алымнар, методлар һәм чаралар

Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар:

1. Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар.
2. Тавышлы күрсәтмәлелек (һәр проект өчен аудиозмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар).
3. Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлелек (таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, жырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлегә өчен материаллар).
4. Символик, график күрсәтмәлелек (пиктограммалар).
5. Күләмле күрсәтмәлелек (макетлар, муляжлар, уенчыклар)
6. Интерактив уеннар.
7. Эш дәфтәрләре.

Эш төрләрә һәм формалары:

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләрә булып түбәндәгеләр тора:

1. Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.
2. Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.
3. Сюжетлы-рольле уеннар;
4. Әйлән-бәйлән, жырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).
5. Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (эти-эниләргә, башка төркем балаларына).
6. Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, “Командир” уены, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары.
7. Ижади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр.
8. Ситуатив, логик күнегүләргә ишетеп, аңлап эшләү.
9. Үстерелешле диалоглар (зурлар һәм яшьтәшләре белән үзара аралашу).
10. Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, жырлау, кабатлау, ишеткән сүзгә рәсемдә табып күрсәтү.
11. Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.
12. Интерактив уеннар.

Аудиоязмалар

Аудиоязмалар яңа сүз өйрәтү, сөйләм үрнәкләре үзләштерү, уеннар, кыска жырлар өйрәтү, өстәл театры күрсәтү вакытларында куллану өчен кулай. Аларны һәр эшчәнлектә куллану мөһим түгел.

Яңа сүзләр өйрәтү технологиясе

Балаларны татар телендә сөйләшәргә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәгә сүз байлыгы булдырудан башлана. Яңа сүзләр үзләштерү процессында махсус сайлап алынган күнегүләр төп чара булып тора. Юнәлеше һәм характеры ягыннан лексик күнегүләргә икегә бүлеп карыйлар: эзерлек күнегүләре һәм сөйләм күнегүләре. *Эзерлек күнегүләре* балаларны яңа сүзләргә файдаланып сөйләргә эзерли. Бу күнегүләр лексик берәмлекләргә хәтердә калдырырга ярдәм итәләр. *Сөйләм күнегүләре* лексик күнегүләргә бер төре буларак, үзләштерелгән лексик берәмлекләр жирлегендә ситуацияләргә бәйле сөйләм эшчәнлеген барлыкка китерәләр. Яңа сүз өйрәтү төп методик алымнарның берсе булып тора:

- яңа сүз тәрбиячә тарафыннан ачык, төгәл итеп күрсәтмә рәсем ярдәмендә әйтелә; -аудиоязмадан тыңлатыла, кабатлатыла;
- ишеткән сүзгә бала рәсемнән табып күрсәтә һәм әйтә;
- сүзләр тизрәк истә калсын өчен сүз кат-кат әйттерелә, аңлашылмаган очракта, аның русча тәржемәсе бирелә;
- төрле эш формаларында (пышылдап, күмәкләп, төркемнәргә бүленеп, хәрәкәтләнеп әйтәп) өйрәтелә;
- уеннар кулланып (“Ватык телефон”, “Кайтаваз”...) ныгытыла;
- яңа сүз, таныш булган сүзләр белән грамматик конструкцияләрдә ныгытыла, мәсәлән: зур туп, чиста туп;
- аралашуда кулланыла (бала өйрәнгән яңа сүзләргә, конструкцияләргә бары аралашуда аңлап кулланыла);
- бала теге яки бу сүзгә аның төгәл мәгънәсен аңлап үзләштереп калсын өчен телдән инкарь итү яисә раслау күнегүләргә үткәргә мөмкин;
- өйрәнелгән сүзләргә хәтердә калдыру максатыннан төрле уеннар оештырырга була: “Исемен әйтсәң бирәм”, “Мин күрсәтәм, син әйт”, “Сорап ал”, “Серле кәрзин” һ.б.

Баланың сөйләмен оештыру өчен исемнең алмашлык (мин, син, бу), сан (1 дән 10 га), сыйфат (тәм, күләм, төс, эчке сыйфатлар) һәм фигыль белән бәйләү грамматик конструкцияләргә кулланыла. Фигыль белән таныштыру боерык фигыльләрдән башлана (бар, сикер, аша һ.б.). Уртанчылар төркемендә балаларга боерык фигыльләргә аңлап үтүләрен тәлап ителә. Зурлар төркемендә балалар кайбер боерыкларны үзләргә бирә (сикер, аша, уйна) һәм аңлап үтиләр. Мәктәпкә эзерлек төркемнәрендә балалар үзлектән Нишли? Син нишлисең? сорауларын бирәләр һәм аңлап җавап кайтаралар.

Диалогик сөйләм

Программаның төп асылы булып аралашуға чыгу тора. Аралашуға чыгу өчен диалогик сөйләмнең эһәмияте бик зур. Диалогик сөйләмгә өйрәткәндә гади дән катлаулыға дигән дидактик принципка таянып эшләү кулай. Диалогик сөйләмдә иң отышлы алым – сорау-жавап рәвешендә (сорау-информация алу берәмлеге) һәм теләк белдерә торган: теләк, үтенү, тәкъдим итү, ризасызлык төсмере булырга мөмкин. Еш кына сораудан соң, әңгәмәдәшнең жавап репликасы килә, раслау яисә инкарь рәвешендә булырга мөмкин. Реплика-жавап сорау рәвешендә дә булырга мөмкин: *Нинди әти?* Бу вакытта әңгәмәдәшнең жавабы тулы да, ким дә булырга мөмкин: *Матур әти;* яисә: *Матур.*

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларга ситуатив - тематик принцип нигезендә, диалогик сөйләмне үстерү буенча түбәндәге типтагы күнегүләр тәкъдим итәргә мөмкин:

- уен ситуацияләрендә катнашу;
- тәкъдим ителгән үрнәк буенча кечкенә диалоглар төзү;
- тематик диалоглар төзү;
- сәхнәләштерүдә катнашу;
- рольләргә бүлөп сөйләү.

Диалоглар белән эшләү коммуникатив юнәлештә алып барылырга тиеш. Тәрбияче аларның балалар сөйләменә керерлек кирәкле формаларын эшләргә һәм төрле шартларда куллану мөмкинлеген исәпкә алырга тиеш. Тәрбияче, сөйләмгә эмоциональ бизәлеш өстәү өчен, төрле формаларны кулланырга; эш эчтәлегенә туры килә торган интонация, ишарәләр, мимикалардан файдаланырга һ.б. өйрәтергә тиеш. Шулай ук вакытта, диалогны сорау бирү һәм аңа жавап алу дип кенә уйларга ярамый. Балаларны диалогик сөйләмгә хас булган башка (сорау һәм жаваплардан тыш) ситуацияләр, репликалар, көндәлек аралашу формаларына да өйрәтергә кирәк.

Аралашуға чыгу өчен нәтижәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар тора.

Эш дәфтәрләре

Эш дәфтәрләре эшчәнлектә өйрәнелгән материалны ныгытуны күздә тотып төзелгән. Дәфтәрләр белән эшләгәндә балалар кабатлылар, бер-берсенә сораулар бирәләр, тәрбияче белән аралашалар. Балалар үзләренең эш дәфтәрләрен өйгә алып кайтып өйрәнелгән материалны кабатлы алалар. Бу дәфтәрләр белән эти-әниләр дә, төркем тәрбиячеләре дә эшли ала, чөнки биремнәр рус телендә язылган. Дәфтәрдәге эшнең нәтижәсе уртанчылар төркемендә сүзне ишетеп, аңлап, предметларны табып, парлаштырып, чагыштырып, аларның сыйфатын, санын билгеләүгә китерсә, зурлар төркемендә балаларны үзара аралашуға этәрә һәм бу мәктәпкә эзерлек төркемнәрендә дәвам итә. Иң катлаулы биремнәр мәктәпкә эзерлек төркеме өчен төзелгән. Бу төркемдә хәрәкәтне белдерүче сүзләр, яки фигуралар күп кулланыла. Балаларны ситуацияләргә куеп, сораулар биреп диалогка этәрәбез. Берүк вакытта, фигуралар боерык формада (утыр, уйна һ.б.), 2-нче зат алмашлыгына тәңгәл формада (яки утыра, укый, шуа, ашый һ.б.), һәм дә инде үзе турында 1-нче зат алмашлыгын кулланып өйрәтелә (уйным, утырам, барам, эчәм һ.б.). Балалар бер-берсенә, өлкәннәргә сораулар бирергә өйрәнәләр: бу нәрсә, нишли, син нишлисен, нәрсә кирәк, нинди һ.б. Жөмлеләр төзү баланың уйлавын таләп итә, чөнки алар 3-4 сүздән торалар. Мәсәлән: Аю караватта йоклый. Куян чана шуа. Песи бит юа һ.б.. Мәктәпкә эзерлек төркемендә өченче бирем жыр формасында бирелә. Бу биремнәренә интерактив такта һәм экраннарда эшләп була.

Анимацион сюжетлар

Анимацион сюжетлар балаларның белгән сүз байлыгына, яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелгән. Сюжетны караганнан соң, балалар белән әңгәмәләр үткәрелә, алда өйрәнелгән уен ситуацияләрен кабатларга тәкъдим ителә.

Төрле эшчәнлекләрдә белем бирү формалары

Хәрәкәт	Уен	Хезмәт	Танып-белү	Аралашу
-уен	-күзәтү	-күмәк	-күзәтү	-уку
-хәрәкәт	-уку	эшчәнлек	-сюжетлы-	-хикя
элементларын	-уен	-әңгәмә	рольле уен	-әңгәмә
	-әңгәмә	-карау	-хикя	-өстәл театры

кулланып әңгәмә үткәрү -физминуткалар	-күмәк уен (тәрбияче; балалар белән) -сюжетлы- рольле уен -кагыйдәле уен -экскурсия -бәйрәм	-уен -дежур тору	-үстерүле уен -әңгәмә -ситуатив сөйләшү -уку	-балалар белән аралашу -шигыр ятлау -уен (дидактик, театральләштерелгән, режиссер) -табышмакларга жавап табу -текстлы хәрәкәтле уен -тәрбияче белән аралашу
Матур әдәбият, фольклорны кабул итү	Рәсем	Музыка	Төзү	
-уку -әңгәмә -хикәя -уен -викторина -инсценирование	-карау -уен -бизәү -күргәзмәләр -ясау	-музыка тыңлау -жырлы- биюле уен -жырлау	-уен -күзәтү -карау	

2.2 Бәйрәмнәр һәм күнел ачу чаралары

Балалар бакчасында ел дәвамында төрле бәйрәмнәр, кичәләр, язучыларның туган көннәре, татар халкының милли бәйрәмнәре уздырыла. Болар “Сөмбелә”, “Каз өмәсе”, “Нардуган”, “Нәүрүз”, “Карга боткасы”, “Сабантуй”; Г.Тукай, М.Жәлил, А.Алиш һәм башка язучыларның туган көннәре һ.б. бәйрәмнәр. Балаларда матурлыкны тоя, күрә белү сәләтен үстерүдә, туган якны ярату, халкыбызның горелә-гадәтләренә, йолаларына, милли бәйрәмнәренә ихтирам тәрбияләүдә халык педагогикасы чараларының йогынтысы зур. Тик балаларны халык авыз ижаты белән таныштырганда тәрбияче яисә эти-эни аны матур, тәэсирле итеп укырга яисә сөйләргә тиеш. Болардан тыш халык авыз ижаты жәүһәрләре - әкиятләр, мәкаль-әйтемнәр, сынамышлар, табышмаклар, балалар уеннары, фольклор әсәрләрен куллану зур әһәмияткә ия. Бәйрәмнәр – халыкны милләт итеп берләштерә торган чараларның берсе. Шул фикерне истә тотып, шушы юнәлештә бәйрәмнәр үткәрү матур традициягә әйләнде. Һәр бәйрәм ахырында төрле милли ризыклар белән чәй эчү оештырыла. Мондый чаралардан балалар да, олылар да бик канәгать кала, шуңа алар һәр кичәне, бәйрәмне көтеп ала, үзләре дә бик теләп катнаша.

№	Бәйрәмнең исеме	Үткәрү вакыты
1.	“Сөмбелә” бәйрәме	сентябрь.
2.	“Яңа ел бәйрәме”	декабрь-гыйнвар
3.	“Муса Жәлил - бөек шагыйрь»	февраль.
4.	“Туган телем – бөек анам теле.” Халыкара телләр көненә багышланган бәйрәм.	февраль.
5.	“Нәүрүз” Татар халкының милли бәйрәме.	март.
6.	“Без – Тукай оныклары”. Татар халкының бөек шагыйре Габдулла Тукайның истәлегенә.	апрель.
7.	“Сабан туе - хезмәт туе”. Татар халкының милли бәйрәме.	Июнь.
8.	“Мин яратам сине, Татарстан!” Республика (шәһәр) көненә багышланган бәйрәм.	август.

2.3 Балалар белән узара бәйләнеш

№	Эш төрләре	Үткәру вакыты	Җаваплы кеше
1.	Программа материалларын үзләштерү дәрәжәсенәң мониторингы	сентябрь. апрель	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
2.	Сәләтле балаларны төрле бәйгеләрдә, бәйрәмнәрдә катнаштыру	сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
6.	Татар халкының, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның милли йолалары, гореф гадәтләре белән танышу, бәйрәмнәр, кичәләр. Төрле чаралар оештыру	сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
7.	Балаларны Г.Тукай әсәрләре белән таныштыруның системалы эшен давам итү (мультфильмнар карау, балаларның рәсемнәре...). Г.Тукай әкиятләренә күргәзмә оештыру.	сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
8.	Татар язучылары һәм Татарстан Республикасында яшәүче башка халыкларның әсәрләре һәм караган мультфильмнар буенча балалар белән күмәк эш әзерләү.	сентябрь – май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
9.	Укыту эшчәнлегә дәверендә гаилә клубы төркемнәрендә, гаиләдә балалар белән региональ компонентларны күз алдында тотып укыту- тәрбия процессын оештыру.	сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче, төркем тәрбиячеләре
10	Ачык ишекләр көне	май	Татар теленә өйрәтүче тәрбиячеләр

2.4 Бакчада тәрбияләнүче балаларның гаиләре белән узара бәйләнеш

№	Эш төрләре	Вакыты	Җаваплы кеше	Үтәлү турында билге
1.	Бәйрәмнәргә хәзерләнүдә ярдәм күрсәтү, ТР яшәүче халыкларның һәм татар халкының мәданияте, гореф-гадәтләре белән таныштыручы бәйрәмнәргә һәм күңел ачу чараларын оештыру һәм үткәру.	ел дәвамында	татар теленә өйрәтүче тәрбиячеләр, төркем тәрбиячеләре	
2.	Группа почмакларындагы «Татарча сөйләшәбез» стендларындагы мәгълүматны вакытында алыштырып тору	ел дәвамында	татар теленә өйрәтүче тәрбиячеләр	
3.	Әти-әниләр жылышы. Тема: “Балалар бакчасында уку елына эшнә оештыру”. Чыгыш: «Без бакчабызда балаларны ничек татар теленә өйрәтәбез. Уку елына бурычлар»	сентябрь	мөдир, өлкән тәрбияче, татар теленә өйрәтүче тәрбиячеләр	
4.	Әти-әниләр белән эш дәфтәрләре алу һәм алар буенча эшнә оештыру (мөмкинлек булса)	сентябрь-май	татар теленә өйрәтүче тәрбиячеләр, төркем тәрбиячеләре	

5.	Балаларны татар теленә, туган телгә өйрәтү буенча эти-эниләр белән индивидуаль консультациялар, әңгәмэләр.	ел дэвамьнда	татар теленә өйрәтүче тәрбиячеләр	
6.	Бакчага яңа гына килгән татар балаларының һәм уртанчылар төркеменә күчкән рус балаларының эти-эниләрән анкеталаштыру.	ноябрь февраль	татар теленә өйрәтүче тәрбиячеләр	
7.	Кечкенәләр төркеме балаларының эти-эниләре белән индивидуаль әңгәмэләр: «Үсеп килүче буында туган телгә – татар теленә мәхәббәт тәрбияләү».	ел дэвамьнда	татар теленә өйрәтүче тәрбиячеләр	
8.	Балалар бакчасында конкурс эшчәнлеген оештыру, эти-эниләрне ике дәүләт телен өйрәнүдә активлаштыру (рәсем конкурслары, мультфильмнар, шигырьләр, әкиятләр буенча кул эшләре конкурсы, шигырь сөйләүчеләр бәйгесе).	ел дэвамьнда	татар теленә өйрәтүче тәрбиячеләр, өлкән тәрбияче, тәрбиячеләр.	

3. Оештыру бүлеге

3.1 Психологик-педагогик шартлар

Программа предполагает создание следующих психолого-педагогических условий, обеспечивающих развитие ребенка в соответствии с его возрастными и индивидуальными возможностями и интересами.

1. Личностно-порождающее взаимодействие взрослых с детьми, предполагающее создание таких ситуаций, в которых каждому ребенку предоставляется возможность выбора деятельности, партнера, средств и пр.; обеспечивается опора на его личный опыт при освоении новых знаний и жизненных навыков.

2. Ориентированность педагогической оценки на относительные показатели детской успешности, то есть сравнение нынешних и предыдущих достижений ребенка, стимулирование самооценки.

3. Формирование игры как важнейшего фактора развития ребенка.

4. Создание развивающей образовательной среды, способствующей физическому, социально-коммуникативному, познавательному, речевому, художественно-эстетическому развитию ребенка и сохранению его индивидуальности.

5. Сбалансированность репродуктивной (воспроизводящей готовый образец) **и продуктивной** (производящей субъективно новый продукт) **деятельности**, то есть деятельности по освоению культурных форм и образцов и детской исследовательской, творческой деятельности; совместных и самостоятельных, подвижных и статичных форм активности.

6. Участие семьи как необходимое условие для полноценного развития ребенка дошкольного возраста.

7. Профессиональное развитие педагогов, направленное на развитие профессиональных компетентностей, в том числе коммуникативной компетентности и мастерства мотивирования ребенка, а также владения правилами безопасного пользования Интернетом, предполагающее создание сетевого взаимодействия педагогов и управленцев, работающих по Программе.

3.2 Татар теле кабинетында предметлы-үстерелешле мохитне оештыру үзенчәлекләре

Татар телендә дәрәс сөйләшәргә өйрәтү өчен, балаларны кызыксындыра алырлык аралашу даирәсе булдыру, сюжетлы уеннар оештыру, гомүмән, баланың актив сөйләмен үстерү зарур. Тәрбиячегә татар телен өйрәнүче мәктәпкәчә яшьтәге балаларның телне ясалма тудырылган тел мохитендә үзләштерүләрен оңытмаска кирәк. Татар телен өйрәтү шөгыйльләре өчен балалар бакчасында махсус бүлмә бар. Бу бүлмәдә РФ һәм ТР дәүләт символлары, туган шәһәр, башкаладагы истәлекле урыннарның фотографияләре, татар, рус, чуваш һ.б. халыкларның декоратив-гамәли сәнгать үрнәкләре сүрәтләнгән альбомнар, үстерелешле уеннар, татар халык әкиятләренен геройлары, уенчылар: куян, аю, пәси, эт, төрле төстәге һәм төрле

зурлыктагы туплар, төрле төстәге күлмәкләрдән курчаклар, Идел буе халыкларының милли киёмнәреннән курчаклар, дидактик һәм таратма материаллар, кирәкле мәгълүматларны истә калдырырга ярдәм итә торган схемалар, балалар өчен матур әдәбият, методик кулланмалар, яшелчә һәм жиләк-жимеш муляжлары һ.б. бар. Татар теле бүлмәсендәге уенчыклар зур, ялтыравыклы, балаларны жәлеп итәрлек, уенчыклар аларның буе житәрлек шкафларда урнаштырылган. Шул вакытта уенчыклар баланың саламәтлеге өчен куркыныч тудырмыйлар.

1. РФ и ТР символикасы (герб, флаг).
2. РФ и ТР президентларының фотографияләре.
3. Татар, рус, мари, удмурт, чуваш милли киёмнәннән курчаклар.
4. ТР башкаласы Казан шәһәре турында информация һәм күрсәтмә материал (альбомнар, китаплар, откырыткалар, иллюстрацияләр).
5. ТР турында информация һәм күрсәтмә материал (шәһәрләр, аларның истәлекле урыннары, хайваннар һәм үсемлекләр дөнъясы).
6. Татарстан, Россия, Башкортостан, Чувашия, Удмуртия, Мари-Эл, Мордовия турында информация һәм күрсәтмә материал (папкалар, дидактик, хәрәкәтле уеннар).
7. Татар язучыларының һәм шагыйрьләренә портретлары һәм әсәрләре.
8. Татар халык әкиятләре.
9. Татар милли орнаментларының үрнәкләре (7 элемент): лалә, яфрак, кыңгырау, канәфер чәчәге, өч яфрак, чалмабаш, гөлжимеш.
10. Татар милли орнаментлары белән таныштыру өчен дидактик уеннар: 1. «Бизәкне төзе»; 2. «Парын тап»; 3. «Тап һәм ата»; 4. «Киёмне бизә» (түбәтәй, калфак, читек, камзул һ.б.).
11. Яшелчә һәм жиләк-жимеш муляжлары.
12. Уенчыклар: йорт хайваннары, кыргый хайваннар, савыт-саба, жиһаз, предметлы уенчыклар.
13. УМК буенча дидактик уеннар: «Бер һәм күп», «Кем нәрсә эшли?», «Курчакны киендер», «Яшелчәләр», «Жиләк-жимешләр», «Кечкенә рәсемнәренә таратып сал», «Кәрсиндә нәрсә бар?», «Төсе буенча тап», «Бу кем?», «Бу нәрсә?» һ.б.
14. Журналлар: «Мәгариф», «Салават күпере»
15. Документация: портфолио, папкалар, үчет дәфтәрләре, диагностика һәм аның өчен инструментарий, анкеталар, планнар: перспектив һәм календарь, еллык.
16. Уеннар тупланган папкалар: хәрәкәтле уеннар, халык уеннары, бармак уеннары.

Методик материаллар һәм белем бирү чаралары

Мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен Федераль дәүләт укыту стандартлары таләпләренә җавап бирә алырдай укыту-методик комплекты булдырылды. Балалар бакчалары андагы балаларны татар теленә өйрәтү, аларның сөйләм телен үстерү өчен заман таләпләренә җавап бирерлек итеп төзелгән эзлекле, максатчан методик әсбаплар белән тәэмин ителде.

1. Таратма һәм күрсәтмә материаллар

Уртанчылар төркеменә «Минем өем» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1. А4 форматында күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, эни, малай, кыз.	Һәрберсе 1 данә
	Зур уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, пәси, эт, машина. Кечкенә уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, пәси, эт, машина.	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 1 данә

	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина – пычрак уенчыклар.	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: «Куян өйгә керә, өйдә аю утыра». «Куян өйдән чыга, сабуллаша».	Һәрберсе 1 данә
	Рәсемнәр: 1 куян, 2 куян, 3 куян, 4 куян, 5 куян; 1 аю, 2 аю, 3 аю, 4 аю, 5 аю; 1 курчак, 2 курчак, 3 курчак, 4 курчак, 5 курчак; 1 туп, 2 туп, 3 туп, 4 туп, 5 туп; 1 машина, 2 машина, 3 машина, 4 машина, 5 машина; 1 песи, 2 песи, 3 песи, 4 песи, 5 песи; 1 эт, 2 эт, 3 эт, 4 эт, 5 эт.	Һәрберсе 1 данә
2. А3 форматында өй рәсеме.	Өй макеты	1 данә
3. А 5 форматында таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 15 данә
4. Театр эшчәнлеген өчен атрибутлар.	Битлекләр: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, куян, аю, песи, эт.	Һәрберсе 15 данә
	Бармак уеннары өчен атрибутлар: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, эт Акбай, песи Мияу, аю, куян.	Һәрберсе 15 данә

Зурлар төркеменә «Уйный-уйный үсәбез» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1. Күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәр («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киенмәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 1 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинка, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинка, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Жиләк-жимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 1 данә

	«Яшелчэлэр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 1 данә
	«Киёмнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Өй жиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Төсләр» Палитра: зәңгәр, кызыл, сары, яшел.	Һәрберсе 1 данә
	«Саннар» (1-10)	Һәрберсе 1 данә
2. Таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәре: («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киёмнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 15 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Жиләк-жимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 15 данә
	«Яшелчэләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 15 данә
	«Киёмнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Өй жиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кровать, стул, стол - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә

3.Буяу өчен график рәсемнәр	1 аю, 2 куян, 2 машина, 2 курчак, 3 бәрәңге, 4 кәбестә, 4 курчак, 5 песи, 6 алма, 6 кыяр, 7 туп, 7 бәрәңге, 8 кишер, 9 суган, 10 эт.	Һәрберсе 15 данә
4.Театр эшчәнлеген өчен атрибутлар.	Битлекләр: кишер, суган, кыяр, бәрәңге, кәбестә, алма.	Һәрберсе 15 данә
5. Театр эшчәнлеген өчен атрибутлар.	1.Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Өч аю»: эти аю, эни аю, бала аю. 2. Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Кем нәрсә ярата»: песи, эт, аю, куян, кәжә, этәч. өстәл (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); урындык (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); карават (зур, уртача зурлыкта, кечкенә).	Һәрберсе 1 данә Һәрберсе 1 данә

6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү өчен күрсәтмә һәм таратма рәсемнәр.

1.А 4 форматтагы күрсәтмә рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 1 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгәрә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгәрә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч жырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, эни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, эби утыра, бабый йоклый.	Һәрберсе 1 данә
2. А 5 форматтагы таратма рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 15 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгәрә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгәрә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч жырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, эни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, эби утыра, бабай йоклый.	Һәрберсе 15 данә
3.8x10 форматтагы пиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгәрә, укый, рәсем ясый, жырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, эби, бабай.	Һәрберсе 15 данә
4.15x20 форматтагы пиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгәрә, укый, рәсем ясый, жырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, эби, бабай, куян, төлке, песи, эт, аю, этәч, тавык, үрдәк, керпе, тычкан.	Һәрберсе 1 данә

5.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар	Битлекләр: төлке, курчак, туп, тавык, этәч, бүре, керпе, үрдәк, тычкан, әби, бабай, кыз, малай, эт, пәси, әни, әти, шалкан.	Һәрберсе 15 данә
	«Шалкан» өстәл театры атрибутлары: Әби, бабай, кыз, малай, эт, пәси, әни, әти, тычкан, шалкан.	Һәрберсе 1 данә

2. Методик әсбаплар.

№	Атамасы	Саны
1.	Закирова К.В. Балачак аланы: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм әти-әниләр өчен хрестоматия	1 данә
2.	Закирова К.В. На поляне детства: хрестоматия для воспитателей дошкольных образовательных учреждений и родителей	1 данә
3.	Шаехова Р.К. Эш дәфтәре «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы: авазларны уйнатып. 1 нче кисәк»	1 данә
4.	Шаехова Р.К. Эш дәфтәре «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы: авазларны уйнатып. 2 нче кисәк»	1 данә
5.	Шаехова Р.К. Методическое пособие к рабочей тетради «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы: авазларны уйнатып. 1,2 нче кисәкләр	1 данә
6.	Шаехова Р.К. Раз - словечко, два – словечко...: занимательное обучение татарскому языку	1 данә
7.	Шаехова Р.К. Региональная программа дошкольного образования	1 данә
8.	Зарипова З.М. и др. Аудиокомплект к методическому пособию для детей 6-7 лет “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар”. Шөгылә эшкәртмәләре буенча аудиозмалар – 71 трәк	1 данә
9.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Ж. “Туган телдә сөйләшәбез. Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (беренче кече яшьтәгеләр төркеме): тәрбиячеләр өчен методик кулланма	1 данә
10.	Закирова К.В., Мортазина Л.М. Балачак – уйнап-көлеп үсәр чак: балалар бакчасында уеннар.	1 данә
11.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Ж. “Туган телдә сөйләшәбез. Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (беренче кече яшьтәгеләр төркеме) методик кулланма өчен аудио-кушымта	2 данә
12.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Ж. “Туган телдә сөйләшәбез. Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (икенче кече яшьтәгеләр төркеме) методик кулланма өчен аудио-кушымта	1 данә
13.	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г., Шарипова Л.А. и др. Говорим по-татарски: рабочая тетрадь для детей 6-7 лет, изучающих татарский язык с комплектом наклеек. Балаларга мөстәкыйль рәвештә, яисә тәрбиячеләр яки әти-әниләр белән эшләү өчен 20 бирем	1 данә
14.	“Танцы народов Поволжья” аудиодиск	1 данә
15.	Аудио-китап “Татар әкиятләре” мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен	1 данә.
16.	З.Г.Ибраһимова. Шома бас: мәктәпкәчә яшьтәге балаларга татар бию хәрәкәтләре өйрәтү буенча аудио-кушымталы методик кулланма	2 данә
17.	Татар телендә мультфильмнар. № 1	3 данә
18.	Татар телендә мультфильмнар. № 2	2 данә
19.	Татар телендә мультфильмнар. № 3	3 данә
20.	Татар телендә мультфильмнар. № 4	3 данә
21.	Татар телендә мультфильмнар. № 5	1 данә

3.4 Материаль-техник тәэмин итү

Компьютер,

Проектор – 1,
 Магнитлы такта – 1,
 Өстэллэр – 1,
 Шкафлар – 4,
 Урындыклар – 2,
 Балалар өчен урындыклар – 25,
 Балалар өчен өстэллэр – 9.

3.5 Программаны тормышка ашыруда финанс шартлары

Источник финансирования: муниципальный бюджет города Казани.

Финансовое обеспечение реализации Программы опирается на исполнение расходных обязательств, обеспечивающих государственные гарантии прав на получение общедоступного и бесплатного дошкольного общего образования. Объем действующих расходных обязательств отражается в государственном здании МБДОУ «Детский сад №338», реализующей программу дошкольного образования.

Государственное задание устанавливает показатели, характеризующие качество и объем государственной услуги по предоставлению общедоступного бесплатного дошкольного образования, а также по уходу и присмотру за детьми в государственных организациях, а также порядок ее оказания. Программа является нормативно-управленческим документом МАДОУ «Детский сад №397», характеризующим специфику содержания образования и особенности организации образовательного процесса. Она служит основой для определения показателей качества соответствующей государственной услуги.

Финансовое обеспечение реализации Программы МАДОУ «Детский сад №397» осуществляется на основании государственного задания и исходя из установленных расходных обязательств, обеспечиваемых предоставляемой субсидией.

Обеспечение государственных гарантий реализации прав на получение общедоступного и бесплатного дошкольного общего образования в образовательных организациях, реализующих программы дошкольного общего образования, осуществляется в соответствии с нормативами, определяемыми органами государственной власти субъектов Российской Федерации.

Финансовое обеспечение оказания государственных услуг осуществляется в пределах бюджетных ассигнований, предусмотренных МАДОУ «Детский сад №397» на очередной финансовый год.

3.6 Белем бирү эшчәнлеген планлаштыру

Беренче уку елы, уртанчылар төркеме

№	Тема	Сәгатьләр саны
1.	Гаилә	33 сәгать (1-33)
2.	Ашамлыклар	15 сәгать (34-48)
3.	Уенчыклар	29 сәгать (49-78)
4.	Саннар	6 сәгать (79-84)
5.	Кабатлау	6 сәгать (85-99)

Икенче уку елы, зурлар төркеме

Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1.Кабатлау (1-6)	“Гаилә”-кабатлау	1
	“Минем өем”	1
	Үткәнне ныгыту “Бу нәрсә?”	1
	“Минем өем” ,уен “Командир”	1
	“Кем юк?”	1
	“Шалкан әкиятә” карау	1
2. Яшелчәләр (7-43)	“Кишер үстерәбез”	1
	Үткәнне кабатлау, саннар	1
	Өстәл театры “Шалкан әкиятә”	1

	“Туган көнгә яңа киём” “Алия урамга бара” “Киёмнәр кибетендә” “Киенергә ярдәм ит” “Киенергә ярдәм ит” “Шаян уенчыклар” “Алия йокларга жыена” “Алия йокларга жыена” “Шаян уенчыклар”	1 1 1 1 1 1 1 1 1
6. Шәхси гигиена (73-77)	“Хәерле көн” “Хәерле көн” “Ни өчен киёмнәр югалган?” “Курчак белән уйныйбыз” “Ни өчен киёмнәр югалган?”	1 1 1 1 1
7.Өй җиһазлары (78-80)	“Өстәл театры “Өч аю” “Җиһазлар кибете” “Маша һәм өч аю”	1 1 1
8.Бәйрәм “Туган көн” (81-94)	“Уенчыклар иле”нә сәяхәт “Уенчыклар бездә кунакта” “Курчакның туган көне” “Туган көнгә бүләк ит!” “Туган көн” “Уйнарга яратабыз” “Син нәрсә яратасың?” “Кем нәрсә ярата?” “Уйный-уйный үсәбез” “Нәрсә бар?”, уенчыклар “Нәрсә бар?”, сюжетлы рәсем карау “Нәрсә бар?”, яшелчә, өй җиһазлары “Бар- юк” “Уенчыклар бездә кунакта”	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
9. Мониторинг (95-99)	Мониторинг Мониторинг Мониторинг Мониторинг Мониторинг	1 1 1 1 1
10. Кабатлау (100-104)	“Уйный-уйный үсәбез” “Без татарча сөйләшәбез” “Яраткан мультфильмнар” “Татар теле дөньясында” “Без уйнарга яратабыз”	1 1 1 1 1
11.Күңелле сабантуй (105-108)	Сабантуйга әзерләнәбез Күңелле Сабантуй уеннары Сабан туена әзерлек “Күңелле уеннар” “Сабантуй бәйрәме”	1 1 1 1 1
		108

Өченче уку елы, мәктәпкә хәзерлек төркеме

№	Тема	Сәгатьләр саны
1.	Танышу	9 сәгать (1-9)
2.	Уенчыклар	6 сәгать (10-15)
3.	Кунак килде	11 сәгать (16-27)

4.	Без кафеда	6 сәгать (28-33)
5.	Күнелле уеннар	12 сәгать (34-45)
6.	Безнең дуслар	18 сәгать (46-63)
7.	Туган көн	12 сәгать (64-75)
8.	Мәктәпкә илтә юллар	12 сәгать (76-87)
9.	Без театр уйныйбыз	8 сәгать (88-95)
10.	Кабатлау	5 сәгать (96-100)

3.7 Белем бирү эшчәнлекләре челтәре һәм тәрбияченең эш көне бүленеше Белем бирү эшчәнлегенә челтәре

Казан шәһәре Яңа Савин районының 397нче балалар бакчасында
татар (туган) теленә өйрәтү эшчәнлегенә тәртибе, 2021-2022нче уку елы

татар теленә өйрәтүче тәрбияче Л.Т. Таһирова

атна көне	эшчәнлекнең вакыты	кайсы төркемдә	өстәмә мәгълумат	тәрбиячеләр
дүшәмбе	8.00-8.30	Индивидуальная работа с детьми подготовительного возраста (гр. №15,4) на прогулке, в группе		
	8.30-8.45	№3 - режим	2нче кечкенәләр	Наталья Павловна
	9.00-10.00 (к)	№15(ТС)	м.х. төркеме	Любовь Николаевна Розалина Ильшатовна
	10.00-11.00 (к)	№4 (ТС+ИОС)	м.х + уртанчылар	Венера Маратовна Илюса Илдусовна
	11.00-12.30	Индивидуальная работа с детьми старшего возраста (гр. №5, №7) на прогулке в зоне “Поляна дружбы”, в группе		
	15.15-15.35 (к)	№6 (ИОС)	уртанчылар	Лейсян Закирзяновна Розалина Ильшатовна
сишәмбе	10.05-10.55 (гр)	№5 (ИОС)	зурлар	Екатерина Сергеевна Илюса Илдусовна
	15.15-16.00 (к)	№7	зурлар	Лейла Исмагиловна
	16.00-17.00 (к)	№6 (ИОС)	уртанчылар	
	17.00-18.00	Работа в консультационном пункте		
чәршәмбе	8.00-8.30	Индивидуальная работа с детьми младшего возраста (гр. №4) на прогулке в зоне “Поляна дружбы”, в группе		
	8.30 – 8.45	№3 - режим		
	9.00-10.00(гр)	№4(ИОС)	м.х. + зурлар + уртанчылар	
	10.00-11.00 (гр)	№15 (ТС)		
	11.05-12.30	Индивидуальная работа с детьми среднего возраста (гр. №4, №6) на прогулке в зоне “Поляна дружбы”, в группе		
пәнжешәмбе	10.30-11.00(к)	№15 (ИОС)	м.х.	
	11.10-12.30	Игровая деятельность в зоне “Поляна дружбы” с детьми, в группе		
	15.15-15.45(гр)	№6(ИОС)	уртанчылар	
	16.00 – 17.00(к)	№4 (ТС + ТС + ИОС)	м.х.+ зурлар + уртанчылар	
жомга	8.30 – 8.45	№3 - режим		
	8.00 - 8.30	Создание языковой среды в младшей группе №3		
	9.00-9.50 (к)	№5 (ТС)	зурлар	

	10.00-11.00(гр)	№7 (ИОС)	зурлар	
	11.00-12.30	Индивидуальная работа с детьми татарских групп (подгрупп) (гр. №6, 4, 5,7) на прогулке в зоне “Поляна дружбы”, в группе		

3.8 Тәрбияченең эш көне бүленеше. Циклограмма.

Циклограмма рабочего времени воспитателя по обучению татарскому языку Тагировой Л.Т. на 2021-2022 учебный год

День недели	Кол-во часов	Время работы	Содержание работы
понедельник(дүшәмбе)	7.12ч	8.00-8.30 8.30-8.45 9.00-10.00 10.00-11.00 11.00-12.30 11.20-12.30 13.15-15.00 15.15-15.35 15.35-15.42	Проведение индивидуальной работы с детьми подготовительного возраста гр. №15 в режимных моментах Режимный момент с детьми младшей группы № 3 Образовательная деятельность в подготовительной группе №15 Образовательная деятельность с детьми подготовительного возраста + игровая образовательная ситуация (ИОС) с детьми среднего возраста в группе №4 Индивидуальная и работа с детьми старшего возраста гр. №5, №7 по закреплению материала в игровых ситуациях (народные, подвижные, хороводные, дидактические игры) в зоне «Поляна дружбы», в группе Оперативное педагогическое совещание ИОС в средней группе №6
вторник (сишәмбе)	7.25	10.05-10.55 11.00-12.00 12.00-12.45 13.15-15.00 15.15-16.00 16.00-17.00 17.00-18.00	ИОС в старшей группе №5 Индивидуальная и подгрупповая работа по закреплению материала в игровых ситуациях (народные, подвижные, хороводные, дидактические игры) с детьми подгот. и старшего возраста гр.№4 в зоне «Поляна дружбы», в группе Оформление тетради взаимодействия, подготовка рекомендаций для воспитателей, создание языковой среды группы №7 Методическая работа педагога по использованию ИКТ в обучении татарскому языку (подготовка учебных, разработка новых презентаций к ООД, подготовка работы по рабочим тетрадям на интерактивной доске) Образовательная деятельность в старшей группе №7 ИОС в группе №6 Работа в консультационном пункте микрорайона
среда (чәршәмбе)	7.12	8.00-8.30 8.30-8.45 9.00-9.50 10.00-11.00 11.05-12.00 12.00-12.45 13.15-15.00 15.00-15.42	Проведение индивидуальной работы с детьми младшего возраста гр. №4 в режимных моментах Режимный момент с детьми младшей группы №3 ИОС в группе №4 (подг.+старшие+средние) Образовательная деятельность в подготовительной группе №15 Индивидуальная и подгрупповая работа с детьми среднего возраста гр.№4 на прогулке в зоне «Поляна дружбы», в группе Оформление тетради взаимодействия, подготовка рекомендаций для воспитателей, создание языковой среды группы №5 Консультации по реализации УМК со специалистами (инстр. физ-ры, ИЗО, МУЗО) совместная методическая работа со старшим воспитателем Оформление тетради взаимодействия, подготовка рекомендаций для воспитателей создание языковой среды группы № 4
четверг (панжешәмбе)	7.12	9.18 -10.30 10.30-11.00 11.00-12.30 13.15-15.00 15.15-15.45 16.00-17.00	Оформление тетради взаимодействия, подготовка рекомендаций для воспитателей создание языковой среды группы № 15 ИОС в группе №15 Игровая деятельность в зоне «Поляна дружбы» с детьми, в группе Консультации с воспитателями групп по работе по взаимодействию с педагогом, по подготовке и исполнению рекомендаций воспитателя по обучению татарскому языку, с педагогом-психологом ИОС в средней гр. №6 Образовательная деятельность с детьми подготовительного и старшего возрастов+ ИОС в средней группе №4

пятница (жомга)	7.00	8.00-8.30	Создание языковой среды в младшей группе №3 Режимный момент с детьми младшей группы №3 Образовательная деятельность в старшей группе №5 ИОС в старшей группе №7 Индивидуальная работа с детьми татарских подгрупп (гр. №6, 4, 5, 7) на прогулке в зоне «Поляна дружбы», в группе
		8.30-8.45 9.00-9.50 10.00-11.00 11.00-12.30 13.15-15.00 15.00-15.30	
всего	36часов 12.45-13.15 обед		

3.9 Норматив һәм норматив-методик документлар

1. Конвенция о правах ребенка. Принята резолюцией 44/25 Генеральной Ассамблеи от 20 ноября 1989 года.— ООН 1990.
2. Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ (ред. от 31.12.2014, с изм. От 02.05.2015) «Об образовании в Российской Федерации» [Электронный ресурс] // Официальный интернет-портал правовой информации: — Режим доступа: pravo.gov.ru..
3. Федеральный закон 24 июля 1998 г. № 124-ФЗ «Об основных гарантиях прав ребенка в Российской Федерации».
4. Распоряжение Правительства Российской Федерации от 4 сентября 2014 г. № 1726-р о Концепции дополнительного образования детей.
5. Распоряжение Правительства Российской Федерации от 29 мая 2015 г. № 996-р о Стратегии развития воспитания до 2025 г.[Электронный ресурс].— Режим доступа:<http://government.ru/docs/18312/>.
6. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 19 декабря 2013 г. № 68 «Об утверждении СанПиН 2.4.1.3147-13 «Санитарно-эпидемиологические требования к дошкольным группам, размещенным в жилых помещениях жилищного фонда».
7. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 15 мая 2013 г. № 26 «Об утверждении СанПиН 2.4.1.3049-13 «Санитарно-эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации режима работы дошкольных образовательных организаций» // Российская газета. – 2013. – 19.07(№ 157).
8. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 3 июня 2003 г. № 118 (ред. от 03.09.2010) «О введении в действие санитарно-эпидемиологических правил и нормативов СанПиН 2.2.2/2.4.1340-03» (вместе с «СанПиН 2.2.2/2.4.1340-03. 2.2.2. Гигиена труда, технологические процессы, сырье, материалы, оборудование, рабочий инструмент. 2.4. Гигиена детей и подростков. Гигиенические требования к персональным электронно-вычислительным машинам и организации работы. Санитарно-эпидемиологические правила и нормативы», утв. Главным государственным санитарным врачом Российской Федерации 30 мая 2003 г.) (Зарегистрировано в Минюсте России 10 июня 2003 г., регистрационный № 4673)
9. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 октября 2013г. № 1155 «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования» (зарегистрирован Минюстом России 14 ноября 2013г., регистрационный № 30384).
10. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 6 октября 2009 г. № 373 (ред. от 29.12.2014) «Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования» (зарегистрирован Минюстом России 22 декабря 2009 г., регистрационный № 15785).
11. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010

- г. № 1897 (ред. от 29.12.2014) «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования» (зарегистрирован Минюстом России 1 февраля 2011 г., регистрационный № 19644).
12. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 мая 2012 г. № 413 (ред. от 29.12.2014) «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта среднего общего образования» (зарегистрирован Минюстом России 7 июня 2012 г., регистрационный № 24480).
13. Приказ Минздравсоцразвития России от 26 августа 2010 г. № 761н (ред. от 31.05.2011) «Об утверждении Единого квалификационного справочника должностей руководителей, специалистов и служащих, раздел «Квалификационные характеристики должностей работников образования» (Зарегистрирован в Минюсте России 6 октября 2010 г. № 18638)
14. Письмо Минобрнауки России «Комментарии к ФГОС ДО» от 28 февраля 2014 г. № 08-249 // Вестник образования.– 2014. – Апрель. – № 7.
15. Письмо Минобрнауки России от 31 июля 2014 г. № 08-1002 «О направлении методических рекомендаций» (Методические рекомендации по реализации полномочий субъектов Российской Федерации по финансовому обеспечению реализации прав граждан на получение общедоступного и бесплатного дошкольного образования).

3.10 Кулланылган әдәбият:

- Борһанова Р. А., Юсупов Ф. Ф. Балалар бакчасында татар теле өйрәтү программасы. Татарстан Республикасы Мәгариф министрлыгы тарафыннан расланган. – Казан: РИЦ «Школа», 2004.
- Иванова Л. Ф. Программа обучения английскому языку в дошкольном образовательном учреждении Республики Татарстан “First Steps in English”. – Казань, 2011.
- Л. С. Выготский, П. Я. Гальперин, В. В. Давыдов, Е. А. Пассов “Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению”. - Москва, 1989.
- З.М.Зарипова, Р.Г.Кыйдрәчева Л.Ә.Шәрипова. Рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. Казан , 2011
- З.М.Зарипова, А.И.Камалова, И.И.Хәмитова “Туган телем – бөек анам теле.” Яр Чаллы , 2004
- Дидактические игры и занятия с детьми младшего возраста.С.Л.Новоселова.М.Просвещение ; 2001
- М.А. Васильева, В.В. Гербова, Т.С. Комарова “Балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү программасы” Казан, “Мәгариф” нәшрияты. Москва, “Мозаика-Синтез”, 2006 ел.
- Р.К.Шаехова “Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы” Казан, 2012 ел.